

J. K. TYL: Pohled na literaturu nejnovější.
(Příloha ke Květam, 1836)

Takového něco, jako jest Máchův (tak řečený) *Máj*, rovněž v literatuře naší nemáme, i nevím, jestli báseň tato ještě většího pohnutí mezi námi neučinila než Klácelovy ódy, ačkoliv na ni až dosaváde jen jediný recenzent se odvážil. P. Mácha jest básník — to mu nikdo odpírati nesmí, každý jeho verš jesti povzdech z nejtajnějších hlubin rozbolené, rozjitréné duše — avšak přece bych rád temné zvuky harfy jeho jinak slyšel zvučeti — jinak, aspoň za věku našeho ne tak nečesky. Poezie p. Máchova jest kouzelný automat. Srdece moje prahne po lásce. Aj, tuť mě k dívce uvedou; skví se dívka v nadou čarovnou, při pohledu jejím všecky moje krásné sny v život vstupují; když ji ale s rozohněnou duší k srdci přivínouti a ze rtů vroucím políbením odlevu sáti chci, bezživotný, studený, železný stroj nacházím, s hrůzou jest mi se zachvěti a s ranou v srdci prchnouti.

Smáti se všickni a napořád nemůžeme; protoliž ale oči k zlosynu, jakož jest „lesů pán“, obraceti musím, abych slzy žalu nebo touhy vyléval? Není-liž nic potřebnějšího ve stavu, nic půvabnějšího v století našem, nic důležitějšího v životě, než vrahovo rozbírání neznámého „nic“ — není-liž i nic pěknějšího v říši ideálů, čím by se v p. Máchově srdci byl mohl zpěv vzejmouti, aby „všemi vlastní“ pohýbal? Když francouzští básníkové sloupy vetnými zatřásti se pokusili, na nichžto jich národní básnictví až dosavad spočívalo, pustili se ovšem do boje nového, smělého i těžkého, a musímeť jim prominouti, když veškeré hrůzy a hnusnosti života lidského přerývati a zobraziti se snažili, jen aby světu něco nového podali, neboť z boje tohoto přece jednou pravého básnictví génius vítězoslavně se vyvine; když Byron s duší rozvrácenou, bez míru, bez víry a naděje zoufání své pěl, nemusel bohatý, z rozkoši života vybředlý lord svědomitě na zřeteli míti stav básnictví a občanských poměrů vlasti své, a tato stránka básní jeho nebylať i slávy jeho původem, ale proč u nás, kdežto se nám v znameních nejpříznivějších krásné příští usmívá, kdež potřebí na všech cestách k národu mluviti — a pěvci otevřent celý svět — proč u nás, prosím, muži mladému, duchem bohatě nadanému, s kolem a popravou se obíráti? Zde není místa k dolíčení, že u nás potřeba větší, než kde jinde, aby poezie vznikající rázu národního nabyla; když si ale té bohů dcery nejnovější zasvěcence na mysl uvedu, když povážím, že tu p. Mácha, Sabina, Šohaj, Štulc, Trojan, Tupý a jiní pracovati mohou na roli dědičné, pak zapleše srdce v krásné naději, pak musím zvolati: Jinák v život se dívati a jinak i k bratřím mluviti musíme, nežli hráti si jen líčeně se svou osobou a stýskati:

„Nynější ale čas
Jinošství mého — je, co tato báseň, máj.
Večerní jako máj ve lůně pustých skal;
Na tváři lehký smích, hluboký v srdci žal“ —

jinák než takto hráti si a stýskati — a zoumyslně kvileti jakoby pro ztracenou budoucnost, až by i outrpná hrdlička jméno naše volala s jménem mudrujícího loupežníka a hříšné samovraždnice!